

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Даниела Маринова Николова,
Биологически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

ОТНОСНО: Конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“ по професионално направление 4.3. Биологически науки, специалност „Екология и опазване на екосистемите“, обявен от ИБЕИ-БАН, ДВ, бр. 38 от 28.04.2023 г.

Конкурсът е обявен за нуждите на секция „Биомониторинг и екологичен риск“, отдел „Екосистемни изследвания, екологичен риск и консервационна биология“, ИБЕИ-БАН. Единствен кандидат в конкурса е гл. ас. д-р Йордан Спасов Кошев. Кандидатът е представил прецизно подготвени всички изисквани документи.

Д-р Кошев завършва висшето си образование в Биологически факултет на Софийския университет „Климент Охридски“, където през 2003 г. придобива магистърска степен по Биология като защитава дипломна работа на тема: „Динамика на пространствената структура на популация от дребни гризачи в района на резерват „Беглика“ (Западни Родопи, България)“ към катедрата по Зоология и Антропология. Карьерното му израстване започва с постъпването му в ИБЕИ - БАН през 2001 г. Тук той постепенно минава през различни длъжности започвайки от лаборант, после биолог в лаборатория „Териология“ към секция „Биология и екология на сухоземните животни“, асистент и главен асистент в секция „Биомониторинг и екологичен риск“, отдел „Екосистемни изследвания, екологичен риск и консервационна биология, където продължава да работи и днес. Има 23 години и 5 месеца стаж по специалността. През 2012 г. Йордан Кошев защитава дисертационен труд на тема „Екологична и етологична характеристика на европейския лалугер (*Spermophilus citellus* L. 1766) в моделни колонии в България“ и придобива научната и образователна степен „Доктор“. Европейският лалугер (*Spermophilus citellus*) става основен обект на неговите научни търсения.

В настоящия конкурс гл. ас. д-р Кошев участва с 30 научни труда, включващи научни публикации и глави от книги. В голямата си част представените публикации са в колектив обикновено с трима-четирима съавтори като най-често кандидатът е на първо и второ място, което свидетелства за неговата водеща роля в научните изследвания. Д-р Кошев има също и две самостоятелни публикации.

Изпълнението на минималните национални изисквания по показатели за заемане на длъжността „доцент“ е както следва:

Показателят от група „А“ е изпълнен (50 т.).

Показателите от група „В“ носят на кандидата 117 точки, от необходими 100. Тук са включени 6 публикации индексирани в WoS или Scopus със следните квартали: 2 броя публикации Q1 и Q2 в престижните научни списания *Diversity*, *Mammalian Biology*, *Nature Conservation*, *Biodiversity Data Journal* и по една публикация с Q3 и с Q4 в *Acta Zoologica Bulgarica*. Престижният характер на посочените издания е доказателство за значимостта на научните изследвания на кандидата.

По показатели от група „Г“ гл. ас. Йордан Кошев е представил трудове за 374 точки от изисквани 200, разпределени както следва: публикации (Г 7) - 220 точки: 3 публикации в Q1, 4 в Q2, 3 в Q3 и 2 в Q4 в престижни научни издания като *Molecular Ecology*, *Mammalian Biology*, *North-Western Journal of Zoology*, *Journal for Nature Conservation* и публикувани глави от книги (Г8) - 150 точки сред които *Alien species in Bulgaria: Policy, projects, research and awareness raising* в „*First ESENIAS Report: State of the Art of Invasive Alien Species in South-Eastern Europe*“, отделни публикации за инвазивни чужди видове в „*Атлас на инвазивните чужди видове от значение за Европейския съюз*“.

По показател „Д“ кандидатът има 200 точки. Високата цитираност на научните трудове в престижни научни издания като *Zoo Biology*, *Biodiversity and Conservation*, *European Journal of Wildlife Research*, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (Web of Science и Scopus) потвърждава значимостта на неговите научни изследвания, както и актуалността на направлението, в което работи. Трябва също да се отбележи, че голямата част от цитиранията са на научни трудове, в които кандидатът е първи или втори автор. Scopus H-index на д-р Йордан Кошев е 5 (92 цитата на публикации в Scopus). Съответно Web of Science H-index е също 5 (80 цитата на публикации в WoS).

По показателите от група „Е“ гл. ас. Кошев изпълнява 373 точки. Той има един успешно защитил докторант, 18 участия в национални научни или образователни проекти, едно участие в международен научен проект по Програма Хоризонт на ЕК. Освен това, гл. ас. Йордан Кошев е бил ръководител на два национални и два международни проекти, насочени основно към опазването на Европейския лалугер.

Основни направления в изследователската работа на кандидата и научни приноси

Основните научни интереси на д-р Кошев са свързани с проучване на екологията и опазването на дребните бозайници, основно *S. citellus* чрез прилагане на мултидисциплинарни методи за изследване адаптацията при преместване на индивиди, проучване и анализ на защитени зони от Натура 2000, смъртност на бозайници причинена от автомобилен трафик и други. Друг акцент в научните изследвания на кандидата е проучване на разпространението на инвазивни чужди видове бозайници и тяхното въздействие върху биоразнообразието. Посочените интереси определят и основните научни направления в работата на кандидата: 1. Адаптацията на *S. citellus* при транслокация на индивиди с природозащитна цел; 2. Приложна консервационна биология с обзор на природозащитни транслокации на *S. citellus* 3. Филогеографски, молекулярно генетични и цитогенетични изследвания на *S. citellus* в помощ на консервационната биология 4. Проучване и управление на две защитени зони от НЕМ Натура 2000“ с акцент върху *S. citellus*. 5. Проучване на поведението и междувидовите взаимоотношения на *S. citellus* 6. Дребните бозайници (Micromammalia) - моделни обекти за екологични проучвания 7. Проучване на разпространението и влиянието на инвазивни чужди видове бозайници в България

Като цяло, изследванията по тези направления дават дълбочина в разбирането на механизмите на поведенческата и физиологична адаптация на европейския лалугер след консервационна транслокация и позволяват да се направят конкретни препоръки относно дейностите по преместване на *S. citellus*, свързани с избора на индивиди, мониторингът и управлението на местообитанията. За първи път у нас е извършено радиотелеметрично проучване на пространственото поведение на дребен бозайник, което позволява да се съди за размера на териториите, особено важно при планиране на

бъдещи транслокации; С цел изясняване на филогеографията на вида, осъществено е мащабно проучване на генетично разнообразие и изменчивост на *S. citellus* в целия му ареал, което има важно значение за неговото опазване и управление. Установява се, че популацията, населяваща територията на днешна България е център на видообразуване и има най-голямо генетично разнообразие. С оглед опазване на биологичното разнообразие е проведено също детайлно проучване на две ЗЗ по Директивата за птиците – „Понор“ и „Бесапарски ридове“ по отношение на дребните бозайници (Mammalia: *Erinaceomorpha*, *Soricomorpha*, *Rodentia* и *Lagomorpha*) като резултатите са използвани за конкретни природозащитни препоръки за опазване на видовете и местообитанията в защитените зони и като научна основа за изготвянето на План за действие за опазване на европейския лалугер *Spermophilus citellus* в България „2022–2031“; Изследванията също разширяват познанията за взаимодействия на *S. citellus* с други видове, което е от ключово значение при избора на места за освобождаване на индивиди; Част от проучванията на кандидата задълбочават познанията за степента на влияние на автомобилния трафик върху смъртността на земноводни, влечуги, птици и бозайници на автомагистралите.

Както е известно, една от основните причини за загуба на световното биологично разнообразие е навлизането на инвазивни чужди видове в нови нетипични за тях екосистеми. В тази връзка много от приносите на д-р Кошев са насочени към проучване на екологията и поведението на такива видове бозайници, като напоследък усилията на кандидата са насочени към отглеждането на американски норки (*Neovison vison*) у нас и рисковете, свързани с това отглеждане. Проучванията дават научна основа и мотив за промяна на законодателството в тази сфера и вземане на мерки за разпространението на инвазивния вид у нас. В поредица от глави на книги също е разгледано състоянието на чуждите инвазивни видове в България и е направен анализ на възможните пътища за навлизане у нас на 9 вида бозайници. Проучвания на разпространението и негативното въздействие на ИЧВ бозайници в България има важно научно-приложно значение за разработване на национални документи, планове за управление и стратегии за ограничаване на разпространението и противодействие при навлизане на ИЧВ.

В материалите за конкурса е представен също списък за участие в 30 международни и национални научни форума сред които *European Ground Squirrel Meeting*, *International Colloquium on Squirrels, Rodents et Spatium Conference*, *International Dormice Conference*, *Joint ESENIAS and DIAS Scientific Conference*, *Conference “Evolution and Ecology, National Conference of Reintroduction of Conservation of Significant Species*. Участията в тези престижни научни форуми допълват облика за неговите високи научно-изследователски постижения и активност. Към това трябва да прибавим неговото дейно участие самостоятелно и в колектив в изготвянето на научно популярни статии и материали - за влиянието на ски туризма върху биоразнообразието, за Европейският лалугер – уязвим или застрашен вид е в България, за управлението на инвазивни чужди видове гръбначни животни от значение за Европейския съюз. Чрез лекции, медийни изяви и обучения д-р Кошев запознава обществеността с актуални въпроси от нашето съвремие като такива свързани с това как смяната на часовото време влияе на циркадните ритми на животните, а също с фермите за ценни кожи в България и съдбата на норките, с лалугера и реинтродукцията му.

Професионалните умения на гл. ас. Кошев личат също и от неговата проектна и експертна дейност. Д-р Кошев е ръководил 6 научни проекта. Освен това той е участвал в изпълнението на 18 научни или образователни проекта, всички в областта на

конкурса. Част от проектите са финансирани от НФНИ, МОН, МОСВ, ПУДООС, Столична община, а друга част от външни източници – програмата LIFE на Европейския съюз, Whitley Laing Foundation for International Nature Conservation.

Гл. ас. Йордан Кошев има активна експертна дейност. Участвал е в изготвянето на планове за управление на защитени зони и природозащитни експертизи, доклади за инвазивните чужди видове, в проекти за опазване на Европейския лалугер и др. Участието му в различни експертни групи е завидно – Консултативен съвет към ДПП "Витоша", МРГ за изготвяне на Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда през 2020 и 2021 г. От 2022 г. вече е Член на Националния съвет по биологично разнообразие (НСБР). Д-р Кошев е член на редколегията на списанията *Land* и *Journal of Wildlife and Biodiversity*, както и рецензент на множество престижни научни издания като *Mammalian species*, *Mammalian biology*, *Journal of Nature Conservation*, *Applied Sciences*, *Journal of Vertebrate Biology* и др. Членува в професионалните организации *East and South European Network on Invasive Alien Species (ESENSIAS)* и *Discover the mammals of Europe*.

Заклучение

Научните приноси на д-р Йордан Кошев в областта на конзервационната биология, молекулярната екология и биологичното разнообразие, екологията и поведението на дребните бозайници, признанието на колегите у нас и в чужбина, както и личните ми впечатления за него като амбициозен учен и експерт, който с желание се стреми да предава своя опит на по-младите, ми дават основание да изразя положителното си становище по отношение на кандидатурата му за академичната длъжност "Доцент". Като член на Научното жури по обявения конкурс препоръчвам на членовете на уважаемия Научен съвет на ИБЕИ-БАН да гласуват положително за избирането на гл. ас. д-р Йордан Спасов Кошев на академична длъжност "Доцент" по професионално направление 4.3. Биологични науки, специалност „Екология и опазване на екосистемите”.

22.08.2023 г.

Подпис:

(проф. Даниела Николова)